

Egy késes emberölés kriminalisztikai és büntető eljárásjogi tanulságai

FENYVESI Csaba¹ - ZSÁK Zsófia²

A tanulmány egy húsz évvel ezelőtti, eddig a szakirodalomban fel nem dolgozott emberölés nyomozását és bírósági szakaszát mutatja be. Utal a vádemelés előtti és a tárgyalótermi bizonyítás fordulataira egyaránt. A tanulmány célja, hogy megfogalmazza a legfontosabb kriminalisztikai és büntetőeljárás-jogi tanulságokat, amelyek hasznosak lehetnek napjainkban is a jogalkalmazóknak.

E cél elérése érdekében a szerzők áttekintették a bűnügyben keletkezett dokumentumokat. Elemezték az elsődleges nyomozási cselekményeket, a gyanúsított kihallgatást, majd a helyszíni kihallgatást. Később pedig a folytatatólagos terhelt kihallgatásokat is értékelték. Megjelölték az ügyészségi vád legfőbb pontjait, majd kitértek az elsőfokú bíróság bizonyítására, ítéleti indoklására. Mind az ügyészségi észrevételeket, mind a védelmi fellebbezési érveket felsorolták, amelyek alapján megszületett a másodfokú bírósági döntés.

Az esetelemzés megmutatja, hogy a kriminalisztikai első csapásnak milyen nagy jelentősége van a sikeres nyomozáshoz vezető úton. A precíz helyszíni szemle, a forró nyomos adatgyűjtés, a gyors kutatás, valamint a szakszerű (helyszíni) kihallgatás felszínre hozza az ügyben releváns bizonyítékokat. Köztük például a tárgyi bizonyítékokat, amelyek - szakértői vélemények segítségével - megerősíthetik az évszázados kriminalisztikai alapelvet: a cselekedést, az anyagmaradványok kereszteződését. És amely bizonyítékok sokkal inkább erőteljesebbek, mint a bizonytalan validitású poligráfos, grafológiai, pszichológiai vizsgálatok. A krimináltaktikailag mintaszerű terhelt kihallgatások hiteltelenné tehetik a későbbi védekezési változtatásokat.

Összességében a húsz évvel ezelőtt lefolytatott büntetőeljárás minden szakasza tartalmaz a mai jogalkalmazóknak is üzeneteket: a nyomozó hatóságoknak, az irányító ügyészségeknek krimináltaktikai és krimináltechnikai, a különböző szintű bíróságoknak pedig a ténykérdések objektív és alapos vizsgálatát.

Kulcsszavak: büntetőeljárás-jog, kihallgatás, kriminalisztika, nyomozás

¹ Egyetemi tanár, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Büntető és Polgári Eljárásjogi Tanszék, e-mail: fenyvesi.csaba@ajk.pte.hu

² Bírósági fogalmazó, Pécsi Törvényszék; doktorai hallgató, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar Doktoriskola, e-mail: zsofyzsak@gmail.com

Bevezetés

Cs. László a déli harangszót követően köszönt el édesanyjától, távozott mohácsi lakásukból. 2004. március 19-én, ezen a pénteki, szokványosnak induló napon 12.30-kor fel sem merült benne, hogy az utolsó búcsúját intette neki. 14.45-kor ért vissza. Az ajtót kilincsre csukottan, de nem zártan találta. Rosszat sejtve lépkedett be óvatosan otthonukba. Először a saját szobájában nézett körül. Hiányzott a pénztárcája. A nagyobb gond azonban az anyai szobában jött szembe. Az ágyon fekve, kivérezve, élettelenül.

A kezdeti adatok

Cs. Józsefné halálát 17 késszúrás okozta – állapították meg a rögvest értesített és kiérkezett mentősök, rendőrök, orvosszakértők. Sokszoros támadás érte a jobb és bal tüdőt, a szív, mell, has üregeit, a májat. Szinte mindegyik halálos, de legalább életveszélyes sérülést eredményezett. A tettes nem kímélte áldozatát, nagy erőt vetett be, az átlagost meghaladó szenvedést okozva, semmilyen esélyt nem adva az életben maradásra.

A 17.30-tól dolgozó szemlebizottság az előszoba padlóján vérgyanús szennyeződést talált. Először csak egy csepp volt észrevehető, majd a nagyszoba felé haladva egyre több folt bukkant fel. Az áldozat szobájában az íróasztal mögött levő falsíkon, a heverőt díszítő nagy- és kispárnán, a lepedőn és a szobaajtót díszítő fehér függönyön vérgyanús szennyeződések fedeztek fel.

A 64 éves asszony egy vérrel erősen átitatott kékeszöld fürdőköpenyt viselt. A jelen levő rendőrorvos szerint a vélt elkövetési eszköz egy 10-20 mm széles, körülbelül 15-20 cm pengehosszúságú szűrőeszköz, amelyet jobb kézzel használhatott a tettes.

A szemlebizottság a szobában és általában a lakásban viszonylagos rendet észlelt, kutatásra utaló nyomot nem figyelt meg. A vérgyanús anyagmaradványokon kívül ujjnyomtörödékeket és tenyérynnyomtörödékeket rögzítettek.

A nyomozás menete, adatgyűjtés, tanúkihallgatások

A szemlével egy időben megindította a nyomozóhatóság az adatgyűjtést, tanúkutatást is.

Már Cs. László *tanúvallomása* is értékes adatokat tartalmazott. Utalt egy ismerősére, aki pénzt kért tőle kölcsön korábban, és hallotta, hogy ezt másokkal is megtette. Például H. Györgynél is próbálkozott, akivel egy autóban ült, amikor beszélt vele aznap telefonon. Továbbá részletezte, hogy milyen címletűek voltak az elloptott, közel egymillió forintot kitevő bankjegyek, amelyek egy pincértárcában lapultak az éjjeli szekrény fiókjában.

K. Kálmán sértetti szomszéd *tanúként* utalt arra, hogy a második emeleti lakásából indult lefelé 12.50 körül, amikor megpillantott egy idegen férfit a házbéli néni földszinti lakása előtt. A fiatalember ekkor távozott éppen. Azt is jól látta, hogy a sértett ekkor még a lakás ajtajában állt, sértetlenül. Az alagsorban azt is megfigyelte a tanú, hogy a számára ismeretlen férfi biciklivel érkezett. Éppen a kerékpárját tolt ki, miközben megcsörrent a telefonja. Az akaratlanul is halló tanúban a beszélgetésből az „anya” szó ragadt meg.

Részletes személyleírást adott a bicikliről. Olyan élethűen, hogy a leírás nagyban hasonlított az áldozat lakásához igen közel, mintegy 150 méterre lakó B. Viktorhoz, aki gyorsan képbe került, külön képes felismerésre bemutatás nélkül.

H. György ugyanis részletesen kikérdezte barátját, Cs. Lászlót, akivel együtt járt március 19-én Baján, hogy mi történhetett az édesanyjával, ki tehetett ilyet, ki vihette el a pénzt. A délutáni közös gondolkodás során két személy is bevillant számukra. Az egyikük B. Viktor volt, aki mindkettőjüktől kért már kölcsönt és aznap is telefonált neki, amikor Bátaszék környékén jártak az autójával. Ezt H. György azonnal jelezte a rendőröknek is.

Elő is állították március 19-én még éjfél előtt a 30. évében járó, büntetlen, nőtlen, gyermektelen, érettségizett, szobafestő-mázoló szakképzettséggel is rendelkező, pár napja gondnoki munkáját felmondó, vagyontalan, 187 cm magas, jobbkezes B. Viktort, aki elszámoltatásakor előadta, hogy a helyi kaszinóban játszott aznap. Délután távozott onnan, és a barátnőjével, illetve az egyik barátjával töltötte a napot.

Lefoglalás, (ház)kutatás

A rendőrség már a tett napján *lefoglalta az összes olyan videófájlt a Duna-parti kaszinóból*, amelyeken B. Viktor feltűnik. Ezek alapján megállapították, hogy 2004. március 19. napján 8.46-kor érkezett a kaszinóba. Ekkor fekete szabadidőnadrágot, világos színű Nike pólót és egy sötétkék kapucnis felsőt viselt. 12.39 körül távozott a játékteremből. A székét ráhajtotta a játékgepre. Ez a kaszinói rend szerint azt jelzi, hogy a játékos vissza kíván térni.

13.49 körül vissza is tért és felállította a székét, helyet foglalt, folytatta a szerencsejátékozást, miután a nadrágzsebéből bankjegyeket vett elő. Ekkor már más nadrágot, világos színű pólót és olyan kapucnis felsőt viselt, amelyen két csík futott. (A korábbi kapucnis felsőn nem volt ilyen díszítés.)

14.25-kor végleg távozott az épületből, ekkor a székét eredeti helyzetben hagyta, nem hajtotta rá a gépre.

B. Viktor lakásán *(ház)kutatást* foganatosított a nyomozó hatóság március 20-án hajnalban, az első tanúkihallgatását követően, amelynek keretében talált 808 400 forint készpénzt. A kutatáson lefoglalták B. Viktor lábbelijeit, pulóvereit, pólóit, szabadidőruháit. A frissen mosott, éppen száradókat is.

Potenciális elkövetési eszközt, számba jöhető szűrő tárgyat nem találtak a kutatást végzők.

Ugyanakkor azt megállapították, hogy a lefoglalt pénz címletei megegyeznek a Cs. László által felsorolt címletekkel.

Poligráfós vizsgálat

B. Viktor vállalta a vallomása hitelességének ellenőrzésére elrendelt *poligráfós vizsgálatot*. Ennek során egy általános kérdéseket tartalmazó kérdéssort és három úgynevezett „*feszültségcsúcs*”-tesztet alkalmaztak. Az általános kérdéseket tartalmazó teszt során B. Viktor két kérdésnél adott megtévesztő választ a fiziológia változások alapján – a szaktanácsadó szerint.

A kérdések a következők voltak:

1. Tudja-e ön, hogy Cs. anyját ki késelte meg? A válasz: „nem”.
2. Cs. anyját ön késelte meg? A válasz: „nem”.

A „*feszültségcsúcs*”-teszt esetében válaszlehetőségek hangzanak el a tesztalany számára, miközben a gép segítségével figyelik a reakcióját. Első esetben a lopott pénz eredeti lelőhelyének lehetséges pozícióit sorolták fel.

Az „*éjjeli szekrény*”-re adott nemleges válasz esetében a teste olyan reakciót váltott ki, amelyből levezethető, hogy a teszt kritikus tételét felismerte.

A szaktanácsadó szerint – a tagadása ellenére – B. Viktor tudta, hogy a tettes a pénzt az éjjeli szekrényből vitte el.

A következő kérdéssorozat arra vonatkozott, hogy: hány személy vett részt Cs. anyjának megölésében? A személyek számát 1-től 7-ig kevert sorrendben sorolták fel. A legerősebb reakciót itt az 1 fős elkövetésnél regisztrálták, de a reakció mértéke nem minősült kiemelkedően nagynak.

A következő kérdéssor arra vonatkozott: tudja-e, hogy a tettes a késsel mit kezdett a cselekmény elkövetése után? Határozott indikációt egyik tétel esetében sem jegyeztek fel. Azonban gyenge reakciót regisztráltak a „9. egy kukába dobta” és a „11. egy út mentén dobta el” tételek esetében.

Vegyész szakértői vélemény

A kirendelt *vegyész szakértő* azt állapította meg, hogy a Cs. Józsefnétől származó fürdőköpenyen talált sötétkék színű poliészter elemi szálak a B. Viktortól lefoglalt Arena márkájú pulóvert alkotó sötétkék poliészterszálakkal megegyező minőségű szálakat tartalmazó textíliából származnak.

Valamint a B. Viktortól lefoglalt Nike rövid ujjú pólón, Nike emblémás fekete szabadidőnadrágon és az Arena márkájú sötétkék kapucnis fölsőn, továbbá a házkuta-

táson lefoglalt VANS feliratú ballábás sportcipőn talált kékeszöld színű poliészter elemi szálak a Cs. Józsefnétől biztosított fürdőköpenyt alkotó kékeszöld poliészter-szálakkal megegyező minőségű szálakat tartalmazó textiliából származnak.

A szakértő később azzal egészítette ki véleményét, hogy: a vizsgált ruhadarabok felületén talált, áttapadt elemi szálak száma kevés, ezért vagy kis felületen, vagy rövid ideig, vagy gyenge erővel történt érintkezésének nagy a valószínűsége. Így az elemi szálak áttapadása létrejöhetett akár azáltal is, hogy B. Viktor elhaladt Cs. Józsefné mellett.

Ujjnyomszakértői vélemény

Az *ujjnyomszakértők* elsősorban a B. Viktornál talált bankjegyeket vizsgálták meg, ám azokon daktiloszkópiai nyomok nem váltak láthatóvá.

Ezt követően a helyszíni szemle során a bűnügyi technikus által a nagyszoba bejárati ajtaja kilincse mellől és az ajtófélfáról rögzített összesen három darab, azonosításra alkalmas ujjnyomtöredéket és a bejárati ajtófélfáról és a folyosói szekrényről rögzített összesen öt darab azonosításra alkalmas tenyéryomtöredéket vetették össze B. Viktor, Cs. Józsefné és Cs. László ujj- és tenyéryomataival. Megállapították, hogy az ujj- és tenyéryomatok nem tőlük származnak. A bűnügyi adattárban szereplő személyek közötti keresés sem jelzett találatot.

Nyomozói következtetések

A beszerzett elektronikus adatokból azt a következtetést vonták le a nyomozók, hogy B. Viktor 12.40-kor ment el először a játékteremből, majd 13.47-kor érkezett vissza. A nagyjából egy óra alatt – B. Viktor elmondása szerint is – körülbelül 15-20 percet tartózkodott a lakásában, valamint a lakástól a kaszinóig tartó kerékpáros visszaút idejeként lemért 15 perc igazolható. A bűncselekmény elkövetési idejeként behatárolt időszakra eső 55 percből 30-35 perccel tudott csak elszámolni, a további 20 perc alatti tevékenysége tisztázatlan, illetve kérdéses maradt.

(Potenciális) gyanúsított kihallgatások

B. Viktort a rendőrség több alkalommal is elszámoltatta, illetve kihallgatta tanúként. Az első, márciusi 19-i tanúvallomása után, 20-án hajnalban az albérlésben megtartott kutatáson a hatóság fellelt 808 400 forint készpénzt. Erről úgy nyilatkozott, hogy az összeg az öt nyolc éves korától nevelő édesapja 2003. augusztusi halála utáni örökségből maradt. Mindkét alkalommal nyilatkozta, hogy nem követett el semmiféle bűncselekményt.

A nyomozók a későbbiekben a kihallgatott elé tárták a folyamatosan beszerzett adatokat: 2004. január 27. napján a K&H mohácsi fiókjában átvette az édesapja által örökül hagyott házat megvásárló P. János mohácsi lakostól az őt illető részt. A vevő tanúként vallotta, hogy 2004. január 27-én 5 000 000 forintot fizetett, amelyet 20 000 forintos címletekben adott át az eladó családjának. Ebből ott helyben a bankban befizetett 2 600 000 forintot a házra terhelt jelzálog rendezésére. A maradék 2 400 000 forint – (két testvére mellett) egyharmad részét kapta meg B. Viktor, tehát 800 000 forintot. Ebből az örökségből megadta H. György mohácsi lakosnak a 360 000 forintos tartozását, illetve T. Károlynak és Cs. Lászlónak is törlesztett. Tehát nem igazán maradhatott 800 000 forintnyi összeg az apa örökségéből.

Azt is közölték B. Viktorral, hogy 2004. februárra már csak 1 107 forintra apadt a számlája, amire 2003 elejétől nem is volt pénzbeérkezés.

Arról is informálták, hogy tudják, a körülbelül egymilliós örökség felélése után több személytől kért kölcsönt. Például éppen H. Györgytől. A beszerzett telefonos híváslista alapján a bűncselekmény napján 12.41-kor beszélt a korábbi kölcsönadójával, aki közölte, hogy nincs Mohácson, így nem tud pénzt adni neki.

12.52-kor pedig, az apától már 1982-ben elvált, de vele folyamatos kapcsolatot tartó édesanyja hívta fel telefonon B. Viktort. Ez a beszélgetés zajlott le a sértetti ház előtti részen, amelyet K. Kálmán hallott.

Azt is elé tárták a nyomozók, hogy T. Károly tanúvallomása szerint 2004. március 18-án, tehát a bűncselekményt megelőző napon 100 000 forintot kért tőle B. Viktor, de csak 50 000 forintot adott neki, amelyet még nem kapott vissza. Arra a kérdésre, hogy miért kellett ötvenezer forintot kölcsönkérni, amikor tanúvallomása szerint az örökségből maradt még 800 000 forint (amit lefoglaltak nála), „Erre nem tudok válaszolni” – volt a felelet.

Ugyanúgy nem tudott arra válaszolni, hogy miért kellett a kihallgatása napján is kölcsönkérnie H. Györgytől, illetve megkísérelnie Cs. Lászlótól, ha volt nagy mennyiségű örökségi készpénze.

A beismerő vallomás

A harmadik alkalommal, vagyis az első gyanúsított kihallgatásakor, 2004. március 29-én *beismerő vallomást* tett B. Viktor. (Innentől fogva tartásban is volt a terhelt.)

A videófelvételen is rögzített, kirendelt védője jelenlétében tett vallomása fő pontjaiként kiemelte: március 19-én körülbelül 12 óráig tartózkodott a kaszinóban. Ezt követően felhívta egyik barátját, H. Györgyöt, aki azonban arról tájékoztatta, hogy nincs a városban. Majd elment kerékpárral a pénzkölcsönzéssel is foglalkozó Cs. Lászlóhoz, akinek telefonszámát nem tudta. Ám a társasházi földszinti lakásában csak az édesanyját találta, aki tájékoztatta, hogy fia nincs itthon. Ezután kísértelt a házból, még közben találkozott is egy szakállas házlakóval, akit nem ismer. Hazatekert, letette a biciklijét. Majd néhány perc után gyalog visszasétált Cs. László

otthonához. Ismét Laci anyja nyitott ajtót. Kérdésére azt válaszolta, hogy Laci még mindig nincs itthon. Ekkor elmondta neki, hogy kölcsönért jött, mire az anyuka indulatosan olyasmit mondott: „elegem van már a fiatal emberek kölcsönkéregetéseiből, inkább dolgozni mennének”. Ekkor B. Viktor a nejlontáskájából elővette a magával hozott fanyelű kést, azzal megszurta a nőt először az előszobában, majd a szobájában többször, miután hátrálva, védekezve az ágyára rogyott.

Utána a kisszobában az ágy mellett lévő fiókból kivette az ott talált sok százezer forintot tartalmazó tárcát. Korábban már látta, hogy Cs. László onnan vett elő neki kölcsönadott összeget. A lakás bejárati ajtaját nem zárta rá, csak becsukta. Hazagyalogolt, a véres ruháit a mosógépbe tette, és elindította a programot. Az elhozott pénz nagy részét a ruhásszekrényében lógó egyik inge ujjába rejtette.

Ezt követően, már másik ruházatban, kerékpárral ismét lement a kaszinóba.

Részletező vallomásaiban kitért arra is, hogy a kést az első látogatás után vette magához a konyhájában, azzal indult vissza a sértett lakásához. A második látogatáskor az édesanyával összeszólalkozott, mert az asszonynak már elege volt a pénzes ügyekből. Ekkor a terhelt jobb kezével a kést egyenesen tartva mellkason szúrta az asszonyt, aki hátrálni kezdett. További négy-öt alkalommal szúrta meg. Majd annyira elborult az agya, hogy további részleteket már nem tudott visszaidézni a támadásról. Ezt követően Laci szobájába ment, ahol egy fiókban talált egy brifkót, amit fogott és eltett, mert látta, hogy sok készpénz van benne. Valamint volt még a tárcán kívül 40 000 forint készpénz is a kisszekrényen, azt is magához vette. Amikor kifelé ment a lakásból, akkor döbönt rá, hogy végig nyitva maradt a lakás ajtaja, mivel a támadás már megindult az előszobában, és utána folytatódott a nagyszobában, nem figyelt a mögötte levő ajtó állapotára.

Amikor hazaért, ruháit azonnal a mosógépbe tette, majd az üres brifkóval és a késsel együtt ismét a kaszinóba indult kerékpárján, kerülő úton, a temetőt és a Duna-partot is érintve. Útközben a tárcát egy szemetesedénybe dobta, a kést pedig egy szemétkupacba valahol a mohácsi köztemető környékén.

A kaszinóban visszaállította normál helyzetébe a székét, folytatta a félbehagyott játékot. Körülbelül 14.30-ig elvesztette a magával vitt néhány tízezer forintot. Ismét hazaindult. Ekkor már a szokott, nyugalmi helyzetben hagyta a székét.

A maradék pénzből pizzát rendelt az albérletébe, amit a barátnőjével elfogyasztottak, később pedig marihuánás cigarettát vásárolt egy ismerősétől, amit 17 óra körül egyik barátjával elszívott.

Feltárta, hogy alkalmanként egy-egy marihuánás cigit el szokott szívni, de nincs függősége. Az aznapi és a két héttel azelőtti fogyasztásával magyarázta, hogy a vizeletében kábítószert jeleztek a vizsgálatok.

Arról is beszélt, hogy az apai örökséget a körülbelül öt-hat éve fennálló játékszenvedélyére – amely miatt pszichológusi, majd csoportterápiás kezelésen is részt vett önként, de abbahagyta, nem fejezte be – és korábbi kölcsönei visszafizetésére fordította. 2004 márciusára nullára apadt a hagyatéki része. Ezért kölcsönöket kellett kérnie újra, hogy tudjon játszani. H. Györgytől is próbált, ám ő nem volt Mohácson,

így Cs. Lászlóhoz kívánt fordulni. Miután ő sem volt otthon, akkor hazatért. Ott magához vette az elkövetés eszközét, a nagy pengehosszúságú konyhakést is. Igen aprólékosan írta le az elkövetés pillanatait, majd távozását, otthoni cselekedeteit, a pénz elrejtési helyét, a kaszinóhoz vezető biciklis kerülő utat, a bűnjelek eldobását, helyét, idejét, módját.

A beismerését követően azonnal fogatosított helyszíni kihallgatáson (akkori szakszó szerint: helyszínelésen) önként bemutatta az útvonalait. A sértett lakásához, majd vissza a saját otthonához és a kerékpározását a délutáni kaszinózáshoz. Igyekezett bemutatni a tárca és a kés eldobási helyeit, ám azokat a tárgyakat nem lelte fel sem a vallomást tevő, sem a hatóság. (Időközben ötször volt már szemétszállítás azon a környéken.)

Bűnvallását a 2004. március 31-i bíróság előtti letartóztatással kapcsolatos ülésen, a 2004. április 15-i és május 25-i folytatólagos gyanúsított kihallgatásokon is fenntartotta. 2004. május 24-én és június 23-án vallomást nem kívánt tenni.

A beismerés megváltoztatása

2004. július 14-én viszont B. Viktor *megváltoztatta beismerését*. Az emberölést tagadta, csak a lopás tényét ismerte el. Új védekezésében arról számolt be, hogy ugyan járt a sértett lakásán március 19-én délelőtt, de csupán kölcsönkérni szeretett volna a sértett fiától. Elmondása szerint, amikor a sértett tájékoztatta őt arról, hogy a fia nem tartózkodik otthon, akkor kitalált egy „CD-s mesét”, miszerint kölcsönadott CD-ket szeretne csak visszakapni. Ezen ürügy nyomán az asszony beengedte őt a lakásba, és anélkül, hogy az előszobában maradt asszony észrevette volna, elhozta Cs. László szobájából, a résnyire nyitva hagyott éjjeli szekrényes fiókból a teli briftasnit. Távoztában közölte a sértettel, hogy a lemezt megtalálta, azt magához vette. Elköszönt és kilépett a lakásból, majd az épületből.

Vallomása azon részét, ahol elmondta, hogy hogyan és hányszor szúrt, nem tartotta fenn, mivel: „Én ezt nem követtem el. A rendőrök mondták, hogy hogy volt az egész, én csak úgy mondtam, ahogy ők mondták, hogy hogy lehet. Én hallgattam, ahogy ők elmondták és én ezt visszamondtam.”

Hazaérkezést követően azonnal átöltözött, lecserélte a nap folyamán viselt pulóvert, nadrágot és pólót. Majd rögtön a mosógépbe tette, azokat kimosni.

Arra a kérdésre, hogy ezt miért tette napközben, és miért csak ezt a három ruhát tette be, miközben a szennyestartó kosár tele volt a kutatáskor, válaszként megfogalmazta: mert beleizzadt, korábban is használta, és a füstös, szellőzetlen játékhegyiség kellemetlen szagúvá tette.

A vegyész szakértő által kimutatott ruha elemi szálak transzformációjára azt a magyarázatot adta, hogy amikor a kisszobába tartott és elhaladt az előszobában álló sértett mellett, akkor jöhetett létre súrlódásos, érintőleges anyagmaradvány-kezesztződés, -átvitel a sértett és az ő ruhája között.

Azt, hogy korábban miért tett beismerő vallomást, azzal indokolta, hogy súlyos, élet elleni fenyegetésekkel riasztották meg mind őt, mind pedig családját, rokonait: félt Cs. László és H. György fenyegetésétől és bosszújától, hogy megölik, ha ő követte el az emberölést. Ezért az előzetes fogva tartásban érezte személyét védettnek.

Grafológus szaktanácsadói vélemény

B. Viktor esetében a nyomozó hatóság által kirendelt grafológus szakértő összegző megállapításként úgy nyilatkozott:

„Tettesként számításba vehető a Cs. Józsefné sérelmére elkövetett emberölés büntettének elkövetésével.”

Igazságügyi pszichológiai és ideg-elme szakértői vélemény

Az elvégzett pszichológiai vizsgálat alapján a szakértő megfogalmazta: B. Viktornál jelentős védekező viselkedéses stratégiákat érzékelt. Indulatkezelésében érzékelhetők mind a kifelé irányuló antiszociális agresszív megnyilvánulási formák, mind az autoagresszív tendenciák is. A vizsgálat során a kérdésekre spontán érzelmi és szóbeli megnyilvánulása nem volt. Szigorúan szerkesztett rövid válaszokat adott. Sajátos érzelmi színtelenség és egyfajta érzelmi rezzenéstelenség regisztrálható esetében, ezzel több olyan esemény elleplezésére törekszik, amelyeket a bűnügyi nyomozókkal történő konzultáció során ismert meg.

A vizsgált személynél az is elmondható, hogy alacsony erkölcsi és morális érzékkel rendelkezik, és ez megnövekedett indulatokkal és agresszív készletési formákkal párosul.

Az igazságügyi elmeorvos-szakértő megállapította: B. Viktor jelenleg nem szenved, és nem szenvedett a terhére rótt cselekmény elkövetésekor sem az elme működés olyan kóros állapotában, amely képtelenné tenné vagy korlátozná cselekménye következményeinek felismerésében vagy abban, hogy a felismerésének megfelelően cselekedjék.

A kábítószer-függőség fennállására utaló adatok alapján alkalmi kábítószer-fogyasztónak tekinthető. Az előzményi adatok és a szakvizsgálat alapján bűncselekménye elkövetésében játékgépszenvedélye jelentette a motiváló tényezőt.

Kiegészítésül a szakértő megjegyezte, hogy a személyét a gyermeki színezetű szükségletek és vágyak motivációja jelentősen befolyásolja, alacsony a frusztrációs toleranciája, így hajlamosabb arra, hogy az átlagosnál alacsonyabb szintű frusztrációra is heves indulatokkal, impulzív reakciókkal válaszol. Ezek a személyiségvonások közrejátszottak jelen cselekménye kialakulásában és lefolyásában is. A rendelkezésre álló adatok alapján azonban a fennállott indulati állapot nem tekinthető kóros tudatbeszűküléssel járó állapotnak, emiatt nem képez korlátozó té-

nyezőt cselekménye következményeinek felismerésében, illetve a felismerésének megfelelő cselekvésben.

A bírósági szakasz – határozatok, jogorvoslatok

A főügyészségi vádirat

A Baranya Megyei Főügyészség nyereségvágtyból, különös kegyetlenséggel elkövetett emberöléssel vádolta meg B. Viktort [Btk. 166. § (2) bekezdés *b*), *d*) pontjai].

A Baranya Megyei Bíróság elsőfokú ítélete

A bizonyítékok egyenként és összességükben való ötnapos tárgyalási értékelése után a Baranya Megyei Bíróság 2005. szeptember 20-án bűnösnek mondta ki a vád szerinti minősítéssel a terheltet. Ezért a Bíróság életfogytig tartó fegyházra és 10 év közügyektől eltiltásra ítélte. A kiszabott szabadságvesztésből legkorábban 30 év múlva bocsátható feltételes szabadságra – mondta ki az elsőfokú tanács. (Cs. Lászlónak a lefoglalt 808 400 forintot kiadták a hatóságok a nyomozás során. A további összegre bejelentett polgári jogi igényét a törvény egyéb útjára utasította a Bíróság, a vádlottat pedig kötelezte az addig felmerült 1 361 874 forint bűnügyi költség megfizetésére.)

A Bíróság indokolásában kifejtette, hogy a 171 cm magas áldozat sérüléseinek mindegyike közvetlen, és azonnali életveszélyt okozó sérülés volt, amelyek élhatású eszköztől származtak. Egy nagy méretű kés használata volt valószínűsíthető. A végtagsérülések védekezési sérülésekként értékelhetők, a sértetten más, bántalmazásra utaló sérülés nem volt. A szúrt sérülések mindegyike élőben keletkezett, a bekövetkezett halált a sértett sérülései nyomán beállott heveny elvérzés okozta. A Cs. Józsefné hátán lévő szúrt, inkább vért szivárogtató, semmint fröccsenést okozó sebek már a rosszul lévő és leroskadó, fejjel előrefelé hajló sértettet ért további bántalmazások eredménye. Az életfontosságú szerveket érő szúrások és belső vérzések miatt az azonnali orvosi segítség sem menthette volna meg az életét, esélye az életben maradásra az elszenvedett nagyszámú és súlyos sérülés miatt nem volt. Valamennyi a mellüregbe, illetve hasüregbe hatoló szúrás külön-külön és önmagában is halálos elvérzéssel járt volna. A sértett sérülései rendkívül nagy fájdalommal és kínokkal jártak, a halála öt-tíz perc elteltével állt be.

A közvetett bizonyítékok zárt láncolatot alkottak, azokat a terhelti, többször megerősített és részletes, befolyásmentesen megtett beismerések is alátámasztották. A megváltoztatott vallomás – az első beismerésétől számított közel négy hónap után – elfogadhatatlan. Annak fenyegetésre utaló indokait sem fogadta el a Bíróság. (Mindösszesen annyi bizonyosodott be, hogy H. György olyan kijelentést

tett: „Ha valóban B. Viktor követte el az emberölést, akkor jobban tenné, hogyha a szabadságvesztés alatt felakasztaná magát.”)

A védelmi fellebbezések főbb pontjai

Az ítélettel szemben felmentésért, illetve az elismert lopásra tekintettel enyhítésért fellebbezett a terhelt és a másodfokra meghatalmazott védő. Többek között kifogásolták, hogy:

- a) A bűncselekmény helyszínén más személytől származó ujjnyomok is voltak, és a terheltét nem találták ott.
- b) A bírósági érveléssel szemben nem a terheltnek kell bizonyítani, hogy nem ment vissza a lakásba, hanem a vádhatóságnak, hogy másodszor is visszament.
- c) Helytelen az a bírósági következtetés, hogy a grafometriás és poligráfós vizsgálatból az derült ki, hogy a terhelt az „ölési cselekményt elkövette”. Helyes az a megállapítás a szakvélemények alapján, hogy megtévesztő válaszokat adott, azonban a módszertan nem ad választ arra, hogy miért, tehát nem vonható le olyan következtetés, hogy az ölés miatt tette azt.
- d) A grafometrikus szakértő sem állíthatja, hogy „minden kétséget kizáróan bizonyítást nyert”, hogy az emberölést a vizsgált személy követte el. Egyrészt ez a szint nem a szakértő kompetenciájába tartozik, másrészt a forenzikus módszertan sem ad ilyen állítás kimondására lehetőséget, felhatalmazást.
- e) A minősítés körében kifogásolták azt, hogy a vádlott által eltulajdonított készpénz nem a sértett tulajdonát képezte, hanem Cs. Lászlóét.
- f) Ilyenformán egy rendbeli nagyobb értékre elkövetett lopás büntetettét követte el a terhelt Cs. László kárára.
- g) Az enyhítő-súlyosító körülményekértékelése körében: a vádlott terhére értékelni, hogy kábítószer fogyasztott, illetve ezzel életvitele nem volt kifogástalan, nem lehet, miután ez legfeljebb nem tekinthető enyhítő körülménynek, vagyis az életvitel kifogástalansága lehetett volna enyhítő körülmény.
- h) Nem lehet súlyosítóként értékelni, hogy az előre kiterveltség több eleme is megnyilvánult, miután maga az ítélet részletezi korábban, hogy sokkal inkább „rögtönös” cselekedet volt, tehát pont az előre kiterveltség elemei hiányoztak.
- i) Nem kell „kiemelkedő nyomatékkal” terhére értékelni a kettős minősítést, hiszen – tekintettel a törvényi minősítő körülmények nagy számára – még további minősítéseket már nem is lehetne súlyozni, a kiemelkedő nyomatékhoz további minősítő körülmények fennállása szükséges.

A Pécsi Fellebbviteli Főügyészség észrevételei

- a) Több, kisebb iratellenes megállapítás között utalt arra is az átirat, hogy „az ölési szándék elhatározására a vádlott beismerő vallomást soha nem tett”.
- b) A szakértői kompetenciát meghaladó vélemények a grafometriás és poligráfós vizsgálatok alapján készített szaktanácsadói vélemények, amelyek a vádlott ölési cselekménye elkövetéséről beszélnek.
- c) A minősítés csak részben helyes, mert elmaradt az előre kiterveltség minősítő körülmény megállapítása, tehát helyesen háromszoros minősültség áll fenn [a Btk. 166. § (2) bekezdés a) pontja is].
- d) A büntetés kiszabása körében pedig nem értékelhető enyhítő körülményként a vádlott szenvedélybetegsége, mert éppen ez volt a motiváló tényező, ami fokozott bűnelkövetési veszélyt jelent.

A Pécsi Ítéltábla másodfokú végzése

A 2006. január 10-i nyilvános ülésén a Pécsi Ítéltábla helybenhagyta az elsőfokú bíróság ítéletét.³

Kilenc oldalas indokolásában kifejtette többek között, hogy:

- a) Sem a védelmi fellebbezéseket, sem a cselekmény minősítésének változtatására irányuló főügyészségi indítványt nem látta alaposnak.
- b) Pontosította több helyen a tényállást, köztük, hogy a vádlott az első gyanúsított kihallgatásakor sem ismerte el, hogy a sértettől hazaérve elhatározta volna a megölését.
- c) Az elsőfokú bíróság a törvényes bizonyíték értékelése során meggyőző érveléssel fejtette ki, hogy miért a vádlott nyomozás során, védője jelenlétében, videón rögzített, mindenféle fizikai, pszichikai ráhatás nélkül tett, részletgazdag, beismerő vallomását fogadta el a tényállás megállapításának alapjául.
- d) A vádlott olyan részletekről is beszámolt a vallomásában, amelyekről a nyomozó hatóságnak nem lehetett tudomása, például a nyitva hagyott lakásajtóról, a kés fanyelüségéről és Cs. László negyvenezer forintjáról, amelyről maga a károsult tanú sem szólt.
- e) A megváltoztatott, tagadó vallomásra nem tudott a vádlott kellő és elfogadható magyarázatot adni, nem igazolódtak az állítólagos fenyegetések sem.
- f) Egyetértett a grafológiai és poligráfós védelmi érvekkel, egyikük sem adhat kategorikus véleményt bűnösségre vonatkozóan. „Ezek a vizsgálatok pusztán valószínűségi szinten erősíthetik vagy gyengíthetik a vádlott vallomását.”

³ Az ügyben eljáró hatóságok ügyszámai: 23/2004. Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság; M. I. B. 665/2004/19. Baranya Megyei Főügyészség; 7.B. 103/2005/23. Baranya Megyei Bíróság; Bf. 187/2005/1/II. Pécsi Fellebbviteli Főügyészség; Bf. I. 178/2005/3. Pécsi Ítéltábla.

- g) Az igazságügyi orvosszakértő is túllépte kompetenciáját, amikor leírta: „Cs. Józsefné ellen irányuló támadás különös kegyetlenséggel történt.” Csak a fájdalom leírására, a szenvedés idejére szorítkozhat, annak megállapítása, hogy ezek megalapozzák-e a különös kegyetlenséggel elkövetést, a bíróság feladata.
- h) A nyereségvágy megállapítható akkor is, ha az emberölést más tulajdonának megszerzése érdekében követik el.
- i) A vádlott a tettét egyenes szándékkal követte el, és azt rendkívül embertelen brutalitással hajtotta végre, így a különös kegyetlenség is helyes minősítő körülmény.
- j) Az előre kiterveltség azonban nem állapítható meg esetében, mert a Legfelsőbb Bíróság 15. sz. irányelve szerint a hely, idő, mód átgondolását, az akadályozó és segítő tényezők felmérését, az előkészítési és elkövetési körülmények számításba vételét követeli meg, amelyek itt nem felelnek meg a kritériumoknak, mert erre ideje sem igazán volt a terheltnek.
- k) A büntetés kiszabása körében nem lehet enyhítő körülmény a szenvedélybetegség, csak akkor lehetne, ha az valamilyen mértékben érintené az elkövető elmeállapotát.
- l) Enyhítő körülmény ellenben a feltáró jellegű beismerő vallomás, amely a terheltnél megvolt, még akkor is, ha később azon változtatott.
- m) A kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés a társadalom hatékony védelmét szolgálja, az arányos a tett tárgyi súlyával és az egyéb bűnösségi körülményekkel.

A kriminalisztikai és büntetőeljárás-jogi tanulságok

1. A helyszíni szemlével párhuzamosan megindított adatgyűjtés, tanúkutatás harmonikusan illik az ügynevezett első csapás (*Erste Angriff, First Strike*) kriminalisztikai követelményébe.⁴
2. A forró nyomos intézkedések, a váratlan és gyors kutatások szinte mindig eredménnyel kecsegtetnek. Nincs helye tétovázásnak, halasztgatásnak.⁵ Nem véletlenül halaszthatatlan nyomozási cselekményként tartják meg, és tartották meg jelen esetben is a potenciális terhelt lakásában a kutatást.
3. Az alapos, módszeres kutatás felszínre hozhat bűncselekményhez kötődő releváns bizonyítékokat, így a zsákmányt (vagy annak egy részét), az elkövetés eszközeit, a tettesi ruházatot, közlekedési eszközt, feljegyzéseket stb. Jelen ügyben kiemelten fontos volt a célszemély (részben mosás után száradó) ruháinak lefoglalása, valamint annak az apró ténynek fényképes és leírásos rögzítése is.

⁴ FORKER et al. 1972; FENYVESI–HERKE–TREMEL 2022: 539–540.

⁵ FENYVESI 2023.

4. A tervszerű kutatáson talált száradó ruhákban találtak a sértett ruházatából származó anyagmaradványokat és fordítva is. Az Edmond Locard által már a múlt század elején megfogalmazott „principe de l'échange” (angolul *theoretical exchange*),⁶ „minden érintkezés nyomot hagy”, a „cserehatás” elve, a nyomkereszteződés ma is érvényes. Lényege szerint nem lehet úgy megváltoztatni a világban bármit is, hogy az az anyagi világban ne járjon valamiféle leképeződéssel – akár mikroméretű, nem is látható vagy idő múltával eltűnő –, elváltozással. Az eltitkolt elkövetésre törekvő tettes, még a tudatos, jó előre, pontosan megtervezett, precíz végrehajtás során is – szándéka ellenére – hagy olyan anyagmaradványt, például hajszálat, szaganyagmaradványt vagy az ezerféle digitális adat apró részeit, amelyek minden körülmények között létrejönnek és olyan ellenálló, stabilak és „ravaszok”, hogy lehetetlen nem hátrahagyni őket, létrejöttüket és túlélésüket megelőzni, illetve „kiirtásukat”, megsemmisítésüket. Annál is inkább, mert napjaink digitális adatokkal behálózott világában sokszor nem is érzékeli a tettes, hogy egyáltalán „nyomot”, például videófelvételt, helymeghatározásra alkalmas mobiltelefonos cellapozíciót hagy maga után, akár a helyszín felé tartva, akár a helyszínen, netán onnan távozva. És ez igaz már a kibertérben is, nem csak a fizikailag megragadható bűncselekményhelyszíneken.
5. A nyomozás feladata az összes adekvát, releváns „nyom” torzításmentes, fontossági fokozatok nélküli, törvényes módú felkutatása, rögzítése, vizsgálata, értékelése. Csak a hozzá nem értő detektálás nem találja meg a találkozásos cserehatások, „transzferálások” révén született elváltozásokat. Az értő szemű és kellő felszereltségű nyomozónak az elv alapján mindig fel kell kutatnia az egyébként sokszor láthatatlan kontakteredményeket, újdonságokat, amelyek segítségével következtethet a történések sorrendiségére, rekonstruálhatja a múltat, amelyben egyedi tettesazonosítást is végezhet.
6. Most már a büntetőeljárás kódexünkben is a bizonyítékok között nevesített elektronikus adatokat minden ügyben keresni kell, hiszen erőteljesként (ütős, *hard evidence*) jelennek meg, nagyban segíthetik a felderítést, a végső bizonyítást is. A kaszinós videófelvetelek itt is támogatták a nyomozást, az ítélezést, csakúgy, mint a telefonhívások listája.
7. A poligráf felderítést elősegítő kriminalisztikai eszköz. Hasznos lehet, különösen még felderítetlen kérdések megválaszolásában. Például, hol található az elkövetési eszköz, az elrejtett zsákmány, az esetleges társ léte vagy tartózkodási helye.⁷ Ám nem több a bizonyítás szempontjából. Mind a nemzetközi, mind a hazai szakirodalomból ismert az őszinteségvizsgáló

⁶ LOCARD 1920; 1923; 1931–1940.

⁷ KRISPÁN 2004: 42–50.

eszközök korlátozott felhasználási, validitási értéke.⁸ Ami nem lebecsülésüket jelenti, csak a pontos jogállásukat.

8. A jelen ügyben is nyomatékosan és alappal bírált grafológus szakértők módszertanát részben a szakirodalmi ellenvetések alapján a törvényalkotó sem fogadja már el hitelesnek, tudományosan megalapozottnak, így az igazságügyi szakértők listáján már nem is szerepelnek.
9. A büntetőeljárásról szóló az a kérdés is, hogy a terhelt „visszavonhatja”-e vallomását, ahogyan az elsőfokú bíróság a mozzanatot megjelölte. Álláspontunk szerint a helyes szóhasználat a megváltoztatás, mivel a Miranda-elv alapú négyes terhelti figyelmeztetés is tartalmazza, hogy nem lehet nem megtörténtté tenni a szabályosan tett vallomást. Az bizonyítékként értékelhető az eljárás további részében. A terhelt azt megváltoztathatja, de visszavontta, semmissé, nem létezővé nem teheti. Annál inkább nem, mint ahogyan ezen eljárás is mutatja, nagyon is érvényes és értékes volt a bizonyításban a többszöri tényelismerés a terhelt részéről. Különösen annak tükrében, hogy olyan részleteket, minúciális tényeket tárt fel az eredeti vallomásaiban, amelyeket csak ő tudhatott, a nyomozóknak ezekről adata nem volt, nem lehetett. A tettestudomás különösen értékes mind a nyomozás, mind a bizonyítás egésze, mind a vallomás hitelessége értékelésénél. (A terheltnek és a védőnek tisztában kell lennie, hogy a jövőbeni esetleges változtatáskor már a beismerést megváltoztatónak kell bizonyítania, hitelessé tennie, hogy nyomós alappal mondott valótlan, állított hamis tényeket.)

A nyomozás során a kihallgatóknak mindig gondolniuk kell arra, számítani kell a változtatás jövőbeli fordulatára is. Így a beismeréskor szabadon engedni kell a terhelti összefüggő vallást, a saját szókészlet használatát, a spontán ténymegjelöléseket. Mindezeket célszerű rögzíteni videófelvételen, és gondoskodni a védői jelenlétről.

A beismerés és terhelti aktivitás, együttműködés esetén – függetlenül a napszaktól és időjárási körülményektől – az azonnali helyszíni kihallgatás elmaradhatatlan, annak szakszerű végrehajtásán gondolkodni nem szabad.

Zárógondolat

Úgy véljük a 20 évvel ezelőtti büntetőeljárás minden szakasza üzeneteket fogalmaz meg a mai jogalkalmazóknak is. A nyomozó hatóságoknak, a nyomozásokat felügyelő és irányító ügyészségeknek krimináltaktikai és krimináltechnikai, a védőknek védtaktikai útmutatásokat, a különböző szintű bíróságoknak pedig a ténykérdések objektív, szakszerű és alapos vizsgálatát, valamint az alapelvek szem előtt tartásával az okszerű bizonyítékmérlegelést kínálja fel az eset.

---

⁸ BUDAHÁZI 2014.

Felhasznált irodalom

- BUDAHÁZI Árpád (2014): *Poligráf. Műszeres vallomásellenőrzés bűnügyekben*. Budapest: NKE Szolgáltató Kft.
- FENYVESI Csaba (2023): A kriminalisztika idődimenziója. *Magyar Rendészet*, 23(3), 139–148. Online: <https://doi.org/10.32577/mr.2023.3.8>
- FENYVESI Csaba – HERKE Csongor – TREMMEL Flórián (2022): *Kriminalisztika*. Budapest: Ludovika.
- FORKER, Armin et al. (1972): Über das Wesen und einige Grundsätze des „ersten Angriffs“. *Forum*, (9), 404–407.
- KRISPÁN István (2004): A poligráfós hazugságvizsgálatok rendőrségi alkalmazásának magyarországi múltja, jelene és jövője. *Belügyi Szemle*, 52(6), 42–50.
- LOCARD, Edmond (1920): *L'enquête criminelle et les méthodes scientifiques*. Paris: Flammarion.
- LOCARD, Edmond (1923): *Manuel de technique policière*. Paris: Payot.
- LOCARD, Edmond (1931–1940) *Traité de criminalistique I–VI*. Lyon: Desvigne.

ABSTRACT

Forensic and Criminal Procedural Lessons from a Knife Homicide

Csaba FENYVESI - Zsófia ZSÁK

The study shows the investigation and court phase of an unworked homicide case, which happened twenty years ago. It refers turning points before the bill of indictment and court trial proofing as well. The aim of this writing is to draw the most important criminalistic and criminal procedural lessons, which could be useful for law enforcements nowadays too.

For this reason, the authors reviewed the case documents and records. They analysed the primer investigation acts and suspect interrogation, and later they valued the continuous suspect interrogation as well. The researchers marked the crucial points of indictment, proofing process and sentencing justification at first instance court. The writers enumerated the prosecutor's comments and defence arguments in appeal, which were the ground of the decision of the court of appeal.

The case analysis shows the importance of the forensic first strike on the road to a successful investigation. Precise on-site inspection, hot trace data collection, rapid investigation and professional (on-the-spot) questioning will uncover the relevant evidence in the case. This includes, for example, physical evidence which, with the help of expert opinions, can confirm the age-old principle of forensic science: the exchange effect, the cross-matching of material remains, and which is much more powerful than polygraph, graphological or psychological tests of uncertain validity.

Criminally tactical interrogations of the suspect may discredit subsequent defence changes. In summary, every stage of the criminal proceedings of twenty years ago contains messages for today's law enforcement: for the investigating authorities, for the prosecuting authorities, for criminal tactics and techniques, and for the courts at various levels, an objective and thorough examination of the factual issues.

Keywords: *criminalistics, criminal procedure law, interrogation, investigation*